

НАТАЛЯ МИКИТІВНА ШУМИЛО

У ніч із 10 на 11 жовтня 2013 р. після тривалої хвороби обірвалося життя Наталі Микитівни Шумило – відомого літературознавця, доктора філології, провідного наукового співробітника відділу літератури ХХ ст. Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, лауреата премії ім. С. Єфремова.

Наталія Шумило народилася 19 березня 1947 р. у м. Києві в родині відомого українського письменника Микити Шумило. 1970 року закінчила українське відділення філологічного факультету Київського університету ім. Тараса Шевченка, працювала редактором журналу “Радянське літературознавство”, навчалася в аспірантурі при Інституті літератури. 1984 року захистила кандидатську дисертацію, 2004 – докторську, викладала спецкурс з історії раннього українського модернізму в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка.

Н. Шумило була одним із найавторитетніших істориків української літератури кінця ХІХ – поч. ХХ ст. Після

тривалого замовчування модернізму в українському письменстві почала активно досліджувати його в європейському контексті з акцентом на національній специфіці. Саме цій проблемі присвятила свою основну працю “Під знаком національної самотності: українська художня проза і літературна критика кінця ХІХ – поч. ХХ ст.” (2003). Прикметно, що й в останній праці Наталі Микитівни “Літературний процес початку ХХ століття: тенденції розвитку” (Бібліотечка “Дивослова”. – 2012. – №12) подано загальну характеристику раннього українського модернізму: новий тип нарації, новий психологізм і хронотоп, індивідуальний стиль митця, “автобіографізм душі”, лірична стихія, синестезія й дифузія жанрів. Це дослідження свідчить, що авторка наполегливо працювала над 9 томом академічної “Історії української літератури” у 12 т., яка готується в Інституті літератури. Її перу належать монографії “Проза Степана Васильченка”: “Питання поетики” (1986), “Під знаком національної самотності: українська художня проза і літературна критика кінця ХІХ – поч. ХХ ст.” (2003), численні статті, присвячені творчості українських письменників кінця ХІХ – поч. ХХ ст., та ін. Н. Шумило активно вивчала творчість призабутих українських письменників, вилучених з українського літературного канону з ідеологічних міркувань. Вона упорядкувала та була автором приміток до “Творів” С. Васильченка (1988) у серії “БУЛ”, а 2000 р. впорядкувала книжку цього ж автора в серії “Шкільна бібліотека”. Упорядкувала й написала передмову до видання творів Н. Романович-Ткаченко (1987) та Л. Яновської (1991), здійснила першопублікацію роману М. Могилянского “Честь” (1990). Зібрала, написала передмову і прокоментувала критичні, літературознавчі й естетичні праці М. Євшана (1998), а у 2012 р. написала післямову до збірки творів Г. Хоткевича “Камінна душа”. Була автором статей до УЛЕ й Шевченківської енциклопедії.

Н. Шумило – літературознавець із власним дослідницьким стилем, що характеризується прозорістю думки, добрим знанням текстів, інтересом до письменників як першого, так і другого ряду, без чого неможливо цілісно уявити літературний процес. Вона віддавала перевагу культурно-історичному методу дослідження і принципам герменевтики, розглядала літературні явища не лише в культурному, а й в історичному контексті. Під її керівництвом було захищено чимало кандидатських дисертацій, вона щедро ділилася своїми думками і знаннями з аспірантами, входила до спеціалізованих вчених рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій при Києво-Могилянській академії, Інституті літератури, виступала рецензентом багатьох наукових праць. Н. Шумило була безмежно відданою українському слову, українській літературі й українській справі, вирізнялася широкою ерудицією, тактовністю, була людиною світлою, надзвичайно доброю та оптимістичною, ніколи не боялася труднощів. Працювала до останнього, вірила у здатність літератури пробуджувати гуманні почуття. У наших серцях завжди житиме яскравий образ Наталії Микитівни Шумило – ґрунтового і вдумливого науковця, доброзичливої й компетентної колеги, прекрасної матері й бабусі, чудової людини й вірного друга.